

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
นิทานชาดก

คนมักขอ

DCID LIBRARY

0000009373

ค ๒๑๔.๓๐๘๗

๗ ๕๔๖ ๓

๑.๑

กระทรวงศึกษาธิการ

ระดับประถมศึกษา

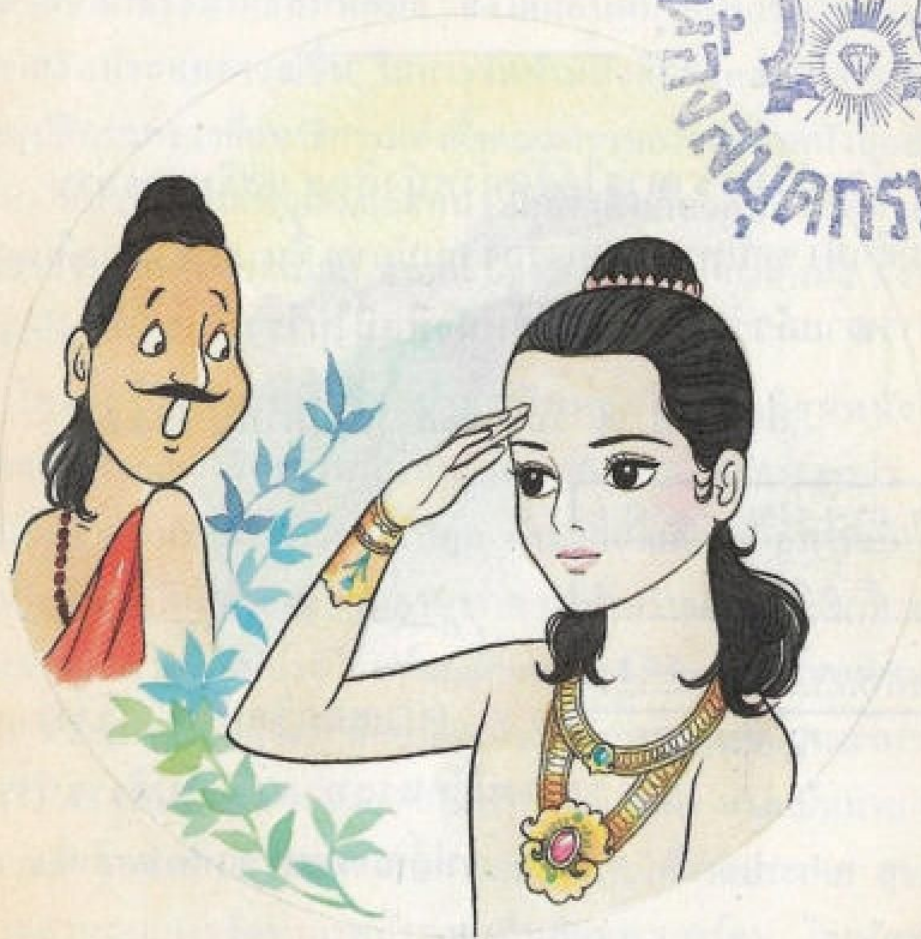
พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๐

ผู้จัดพิมพ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 - 10 - 0541 - 5

หนังสือส่งเสริมการอ่าน
ชุดพระพุทธศาสนา และจริยธรรม
ชุดนิทานชาดก
คนมักขอ

ระดับประถมศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับ
ประถมศึกษาชุดนิทานชาดก เรื่อง คนมักขอขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ
ได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๐

วันที่ 15 ต.ค. 2544 ค.1
เลขทะเบียน ๐ 03336
เลขเรียกหนังสือ ๐ 294.308 ๘

๑ 546 ๑

(นายเอกวิทย์ ณ ถลาง)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

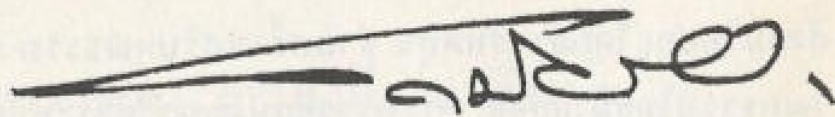
เลขทะเบียน 6961 ค.10
เลขหมู่
วันที่ 14 พ.ค. 31

คำนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน มีส่วนช่วยให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาตลอด กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นควรส่งเสริมให้นักเรียนตลอดจนเยาวชนได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมโดยสม่ำเสมอ จึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้น ในการจัดทำหนังสือดังกล่าว กรมวิชาการได้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ดังรายชื่อท้ายหนังสือนี้

โครงสร้างส่วนหนึ่งที่จะนำมาเป็นหลักในการเขียนหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาว่า ชาดกซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพระไตรปิฎก ถ้าหากคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กนำมาเขียนใหม่ด้วยสำนวนภาษาง่าย ๆ สำหรับเด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองได้ น่าจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน จึงได้มอบหมายให้นายจรัส ดวงธิสาร เป็นผู้จัดทำต้นฉบับหนังสือนิทานชาดกขึ้น คณะกรรมการคัดเลือกไว้ ๑๐ เรื่อง และกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้ง นางแม่นมาส ขวลิขิตเป็นผู้ตรวจขั้นสุดท้าย แล้วคณะกรรมการมอบหมายให้นายประเทศ สุขสถิตย์เป็นผู้ประสานงานการจัดทำภาพประกอบในลักษณะการ์ตูน โดยจัดทำเป็นชุดนิทานชาดก เล่มละ ๑ เรื่อง รวม ๑๐ เล่ม เน้นคุณธรรมต่าง ๆ กันไปเรื่อง คนมักขอ นี้ ต้องการชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มั่งคั่งจะเป็นฝ่ายรับของผู้อื่นนั้น ไม่มีใครชอบไม่ว่าคนหรือสัตว์

กรมวิชาการขอขอบคุณ คณะกรรมการ ผู้เขียน ผู้ตรวจ และผู้มี
ส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ไว้ ณ โอกาสนี้

(นายวินัย เกษมเศรษฐ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๑ พ.ก. ๒๕๓๐

ชาดก

พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ประกาศศาสนาพุทธสั่งสอน
มนุษย์ด้วยกลวิธีการสอน ๒ ลักษณะ ตามระดับสติปัญญา
และอัธยาศัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. สอนตรง ๆ ว่าด้วยเนื้อหาสาระของหลักธรรม
ล้วน ๆ เรียกว่า **ธรรมาธิษฐาน** ใช้สอนผู้ที่ได้รับการศึกษาดี
มีสติปัญญาสูง

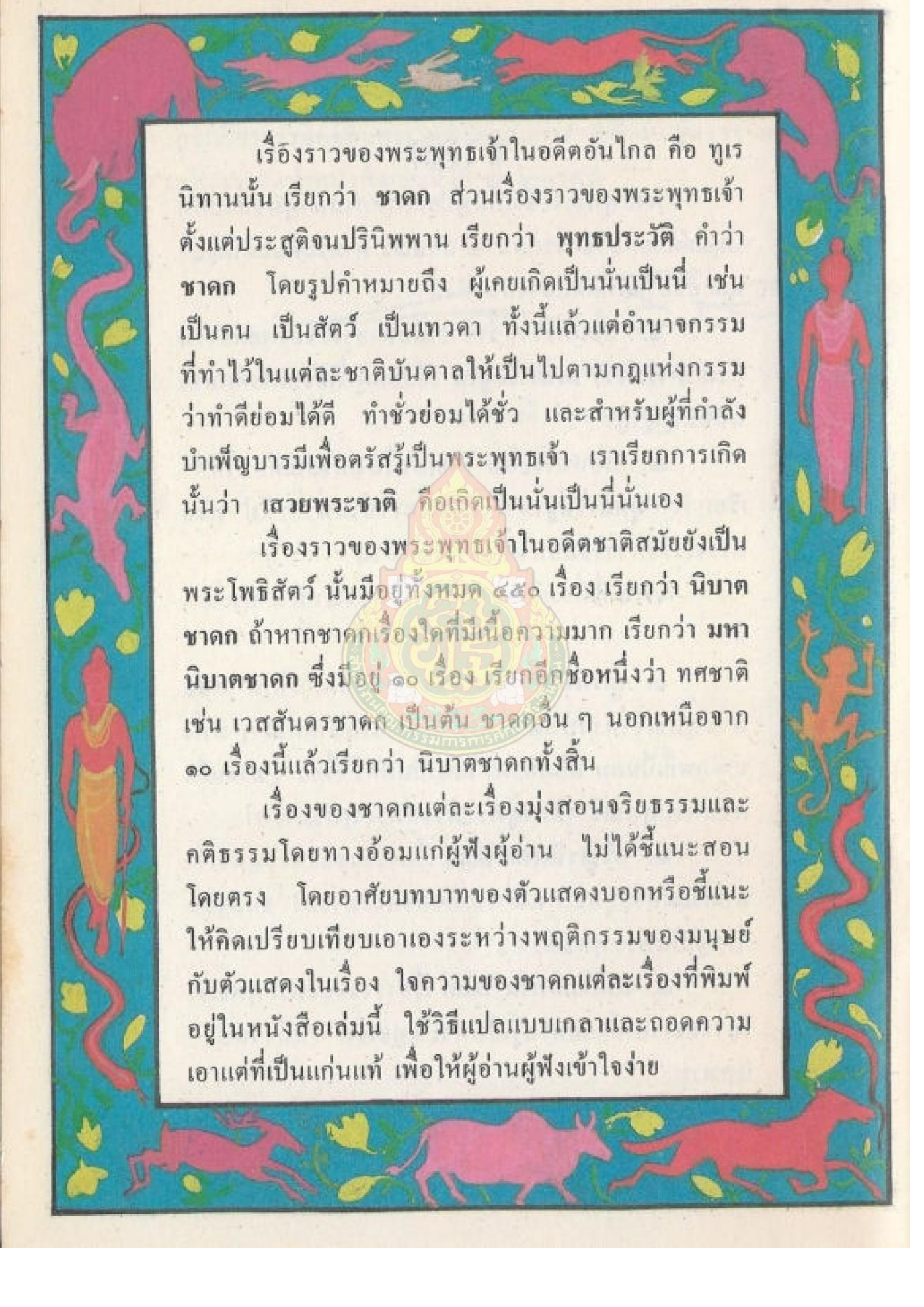
๒. สอนทางอ้อม โดยเล่าเรื่องเปรียบเทียบให้ฟัง
เรียกว่า **บุคลาธิษฐาน** ใช้สอนชาวบ้านทั่ว ๆ ไป หรือ
อาจจะเรียกว่าใช้สอนโดยเล่าเป็นนิทาน

นิทานที่เกี่ยวข้องกับองค์พระพุทธเจ้า มี ๓ ประเภท
คือ

๑. **พุเรนิทาน** คือเรื่องราวในอดีตอันไกล สมัย
พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีในภพหรือชาติต่าง ๆ มีทั้ง
ชาติภพที่เป็นคน เป็นเทวดา และเป็นสัตว์ เรื่อย ๆ มาจนถึง
สมัยพระพุทธเจ้าจุติลงสู่พระครรภ์พระพุทธมารดา

๒. **อวิพุเรนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
นับตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา จนถึงวัน
ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

๓. **สันติเกนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ในระยะเวลาตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จนถึงวันปริ-
นิพพาน

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตอันไกล คือ ทูเร
นิทานนั้น เรียกว่า ชาดก ส่วนเรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ตั้งแต่ประสูติจนปรินิพพาน เรียกว่า พุทธประวัติ คำว่า
ชาดก โดยรูปคำหมายถึง ผู้เคยเกิดเป็นนั่นเป็นนี่ เช่น
เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นเทวดา ทั้งนี้แล้วแต่อำนาจกรรม
ที่ทำไว้ในแต่ละชาติบันดาลให้เป็นไปตามกฎแห่งกรรม
ว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว และสำหรับผู้ที่กำลัง
บำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เราเรียกการเกิด
นั้นว่า เสวยพระชาติ คือเกิดเป็นนั่นเป็นนี่นั่นเอง

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติสมัยยังเป็น
พระโพธิสัตว์ นั้นมีอยู่ทั้งหมด ๔๕๐ เรื่อง เรียกว่า นิบาต
ชาดก ถ้าหากชาดกเรื่องใดที่มีเนื้อความมาก เรียกว่า มหา
นิบาตชาดก ซึ่งมีอยู่ ๑๐ เรื่อง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทศชาติ
เช่น เวสสันดรชาดก เป็นต้น ชาดกอื่น ๆ นอกเหนือจาก
๑๐ เรื่องนี้แล้วเรียกว่า นิบาตชาดกทั้งสิ้น

เรื่องของชาดกแต่ละเรื่องมุ่งสอนจริยธรรมและ
กติธรรมโดยทางอ้อมแก่ผู้ฟังผู้อ่าน ไม่ได้ชี้แนะสอน
โดยตรง โดยอาศัยบทบาทของตัวแสดงบอกหรือชี้แนะ
ให้คิดเปรียบเทียบเอาเองระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์
กับตัวแสดงในเรื่อง ใจความของชาดกแต่ละเรื่องที่พิมพ์
อยู่ในหนังสือเล่มนี้ ใช้วิธีแปลแบบกลาและถอดความ
เอาแต่ที่เป็นแก่นแท้ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจง่าย

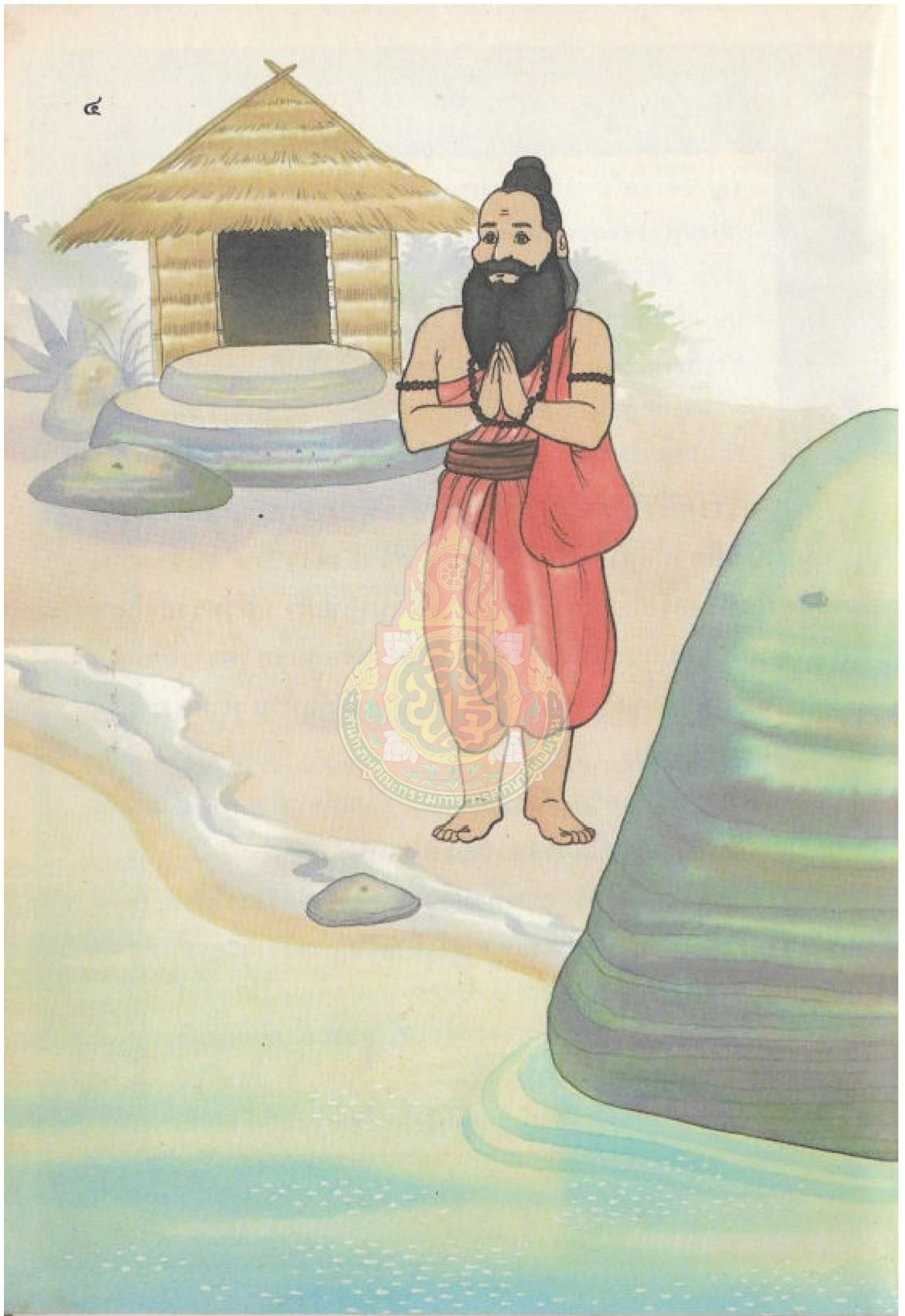
คนมักขอ

คราวหนึ่งในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเห็นพระภิกษุกลุ่มหนึ่งเที่ยวบอกบุญเรียกรอปัจจัยสิ่งของชาวบ้าน จนชาวบ้านเดือดร้อน จึงตรัสเรียกพระภิกษุกลุ่มนั้นมาสู่ที่เฝ้า แล้วทรงสั่งสอนว่า การเป็นคนมักขอนั้นเป็นที่เกลียดชังของคนทุกขอ เพราะเป็นการรบกวนทำให้คนอื่นเดือดร้อน แล้วทรงบัญญัติข้อห้าม ห้ามพระภิกษุขอรบกวนชาวบ้าน

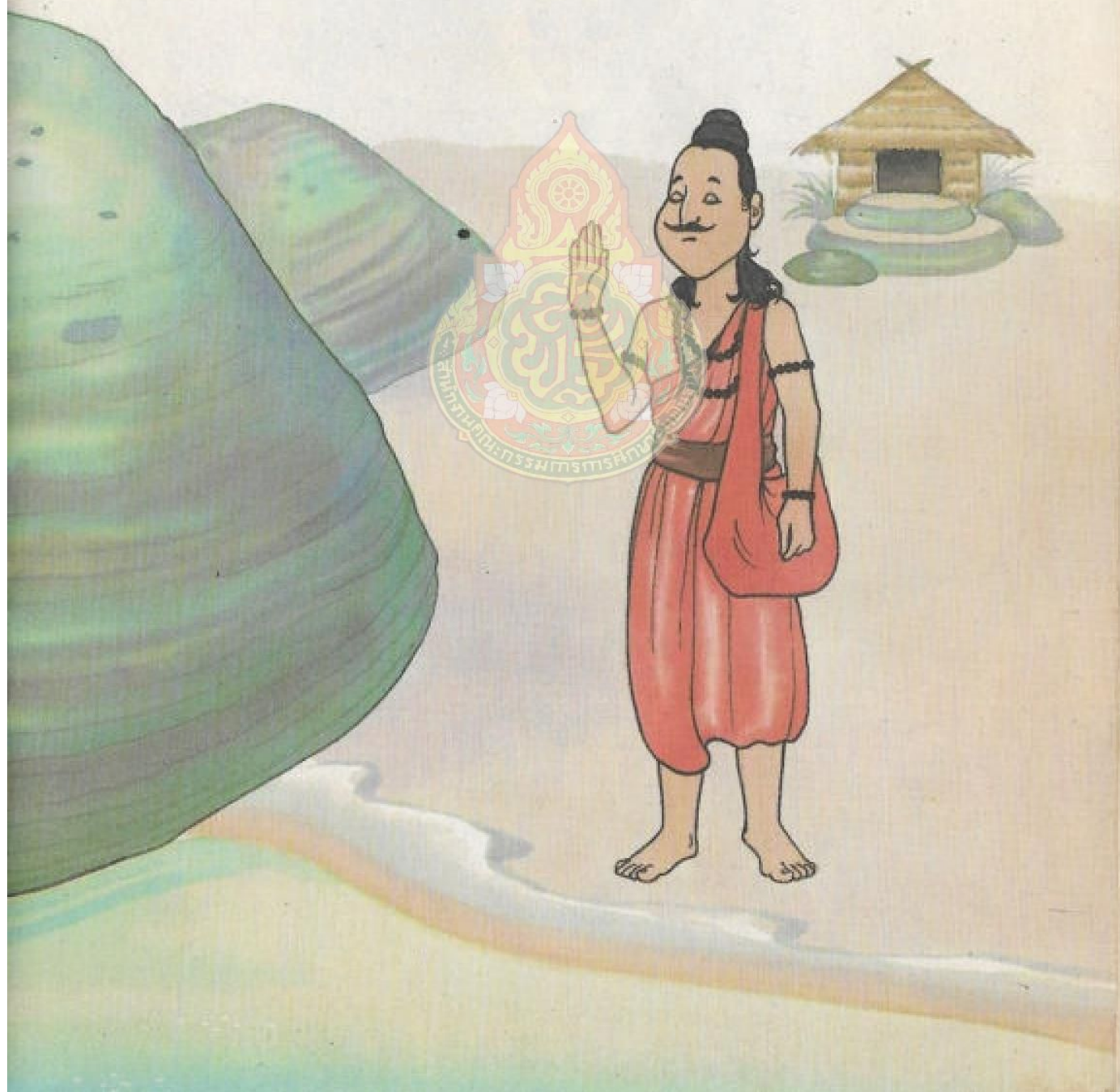
พระพุทธเจ้าตรัสว่าการขอนั้นอย่าว่าแต่คนด้วยกันจะไม่ชอบเลย เพราะแม้แต่สัตว์เดียรัจฉานยังไม่ชอบ

ตรัสดังนี้แล้ว พระสงฆ์ทั้งปวงใคร่ทราบเรื่องราวโดยละเอียด ได้กราบทูลให้ทรงแสดง พระพุทธเจ้าจึงตรัสเล่าชาดกเรื่องคนมักขอย่อมเป็นที่เกลียดชัง

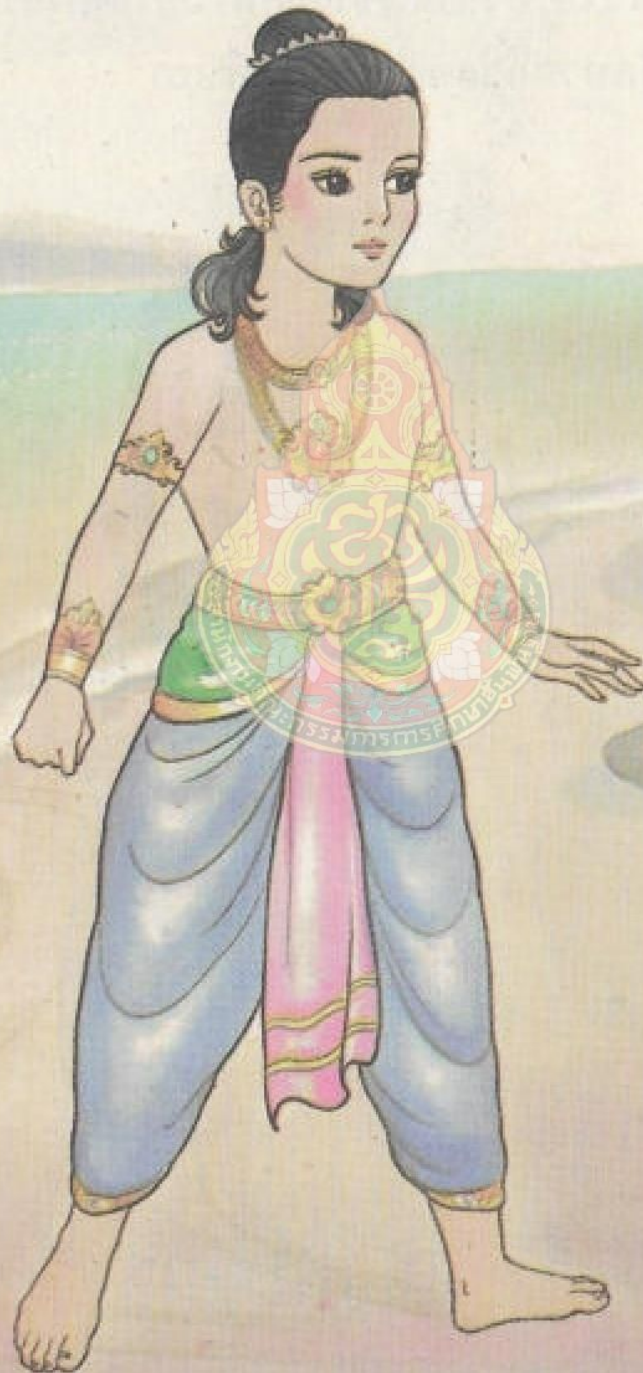
เรื่องมีดังต่อไปนี้

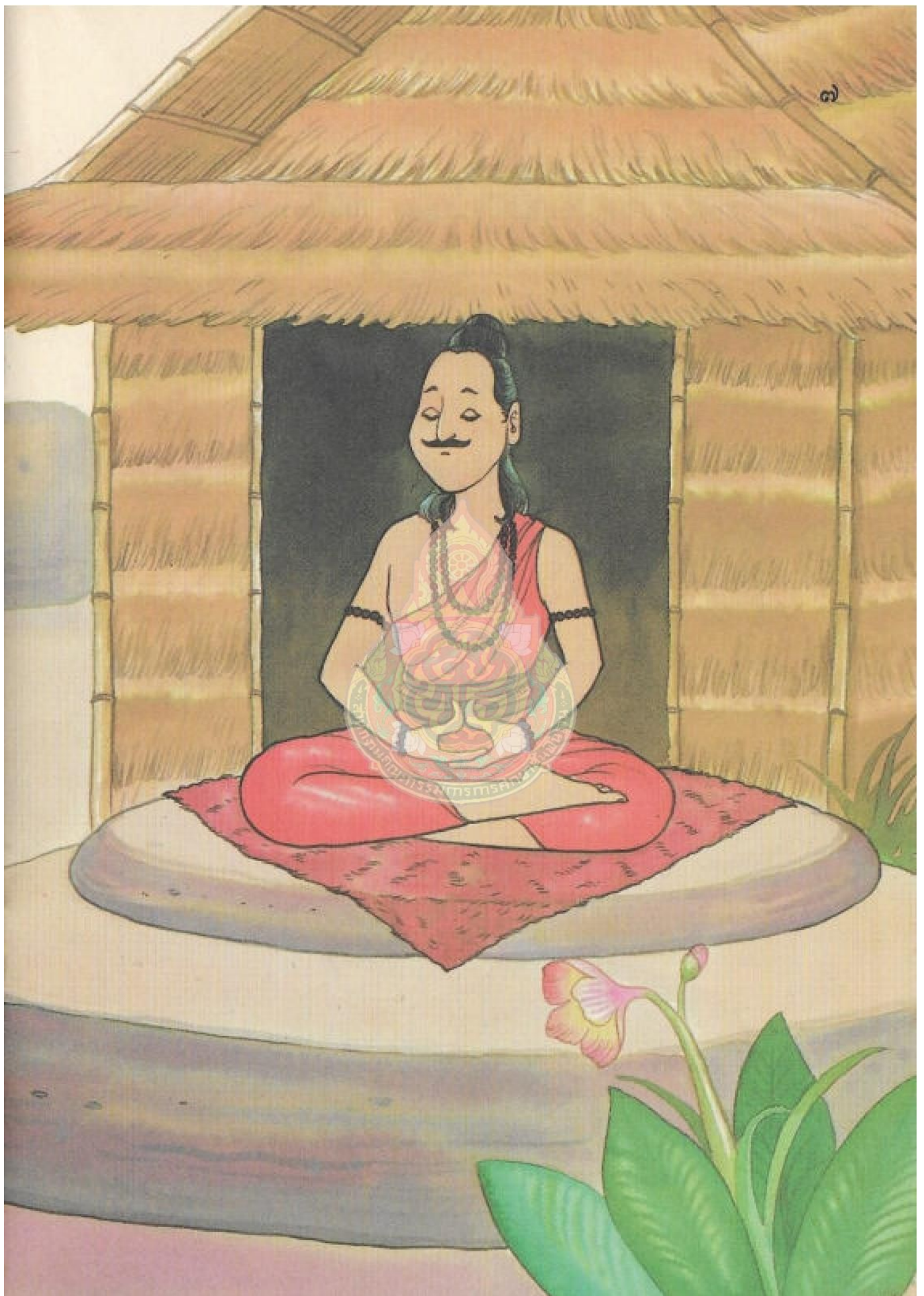

ครอบครัวหนึ่งในเมืองพาราณสี เมื่อพ่อแม่ตายหมดแล้ว ทั้งสองพี่น้องซึ่งเป็นลูกชายสืบสกุล ได้สละทรัพย์สมบัติทั้งหมดออกไปบวช และตั้งอาศรมคือศาลาที่พักอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำ โดยแยกกันอยู่ พี่ชายอยู่ที่ริมฝั่งเหนือน้ำขึ้นไป ส่วนน้องชายอยู่ที่ริมฝั่งได้น้ำลงมา ทั้งสองบำเพ็ญธรรมของนักบวชด้วยความผาสุกสืบมา

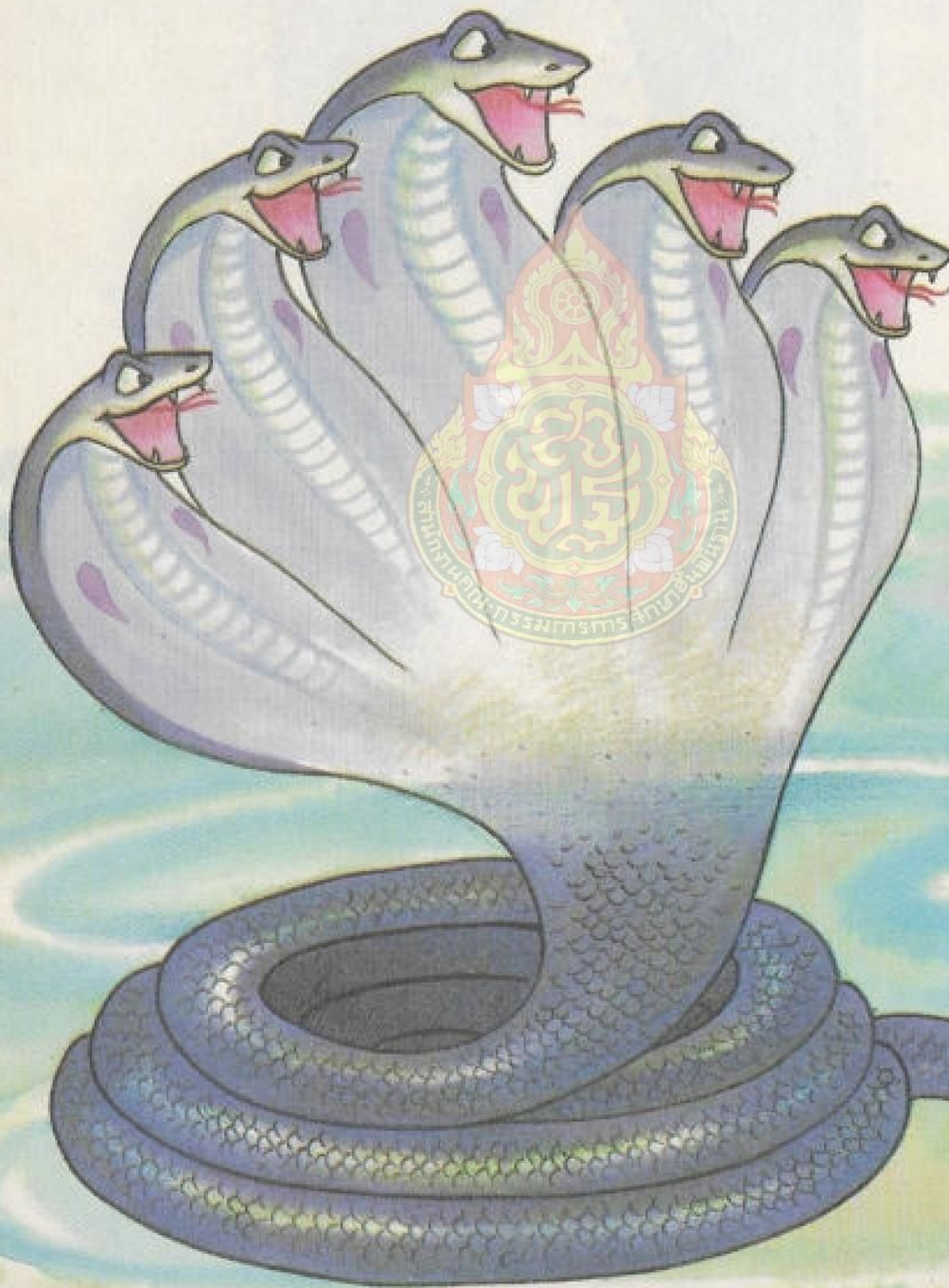

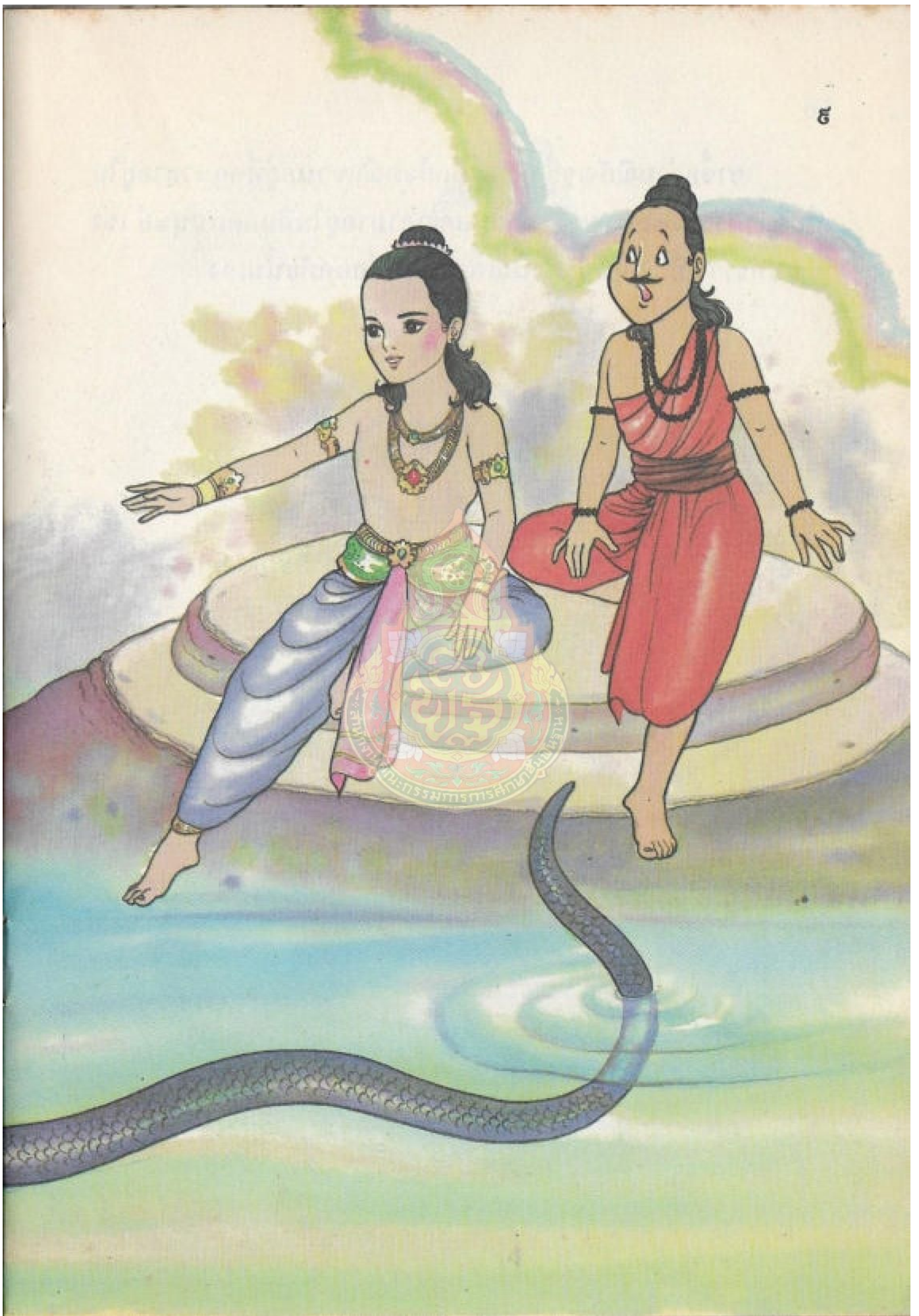
วันหนึ่งมีชายหนุ่มน้อยรูปร่างงามคนหนึ่งเดินขึ้นจากแม่น้ำเข้า
ไปหานักบวชผู้น้อง

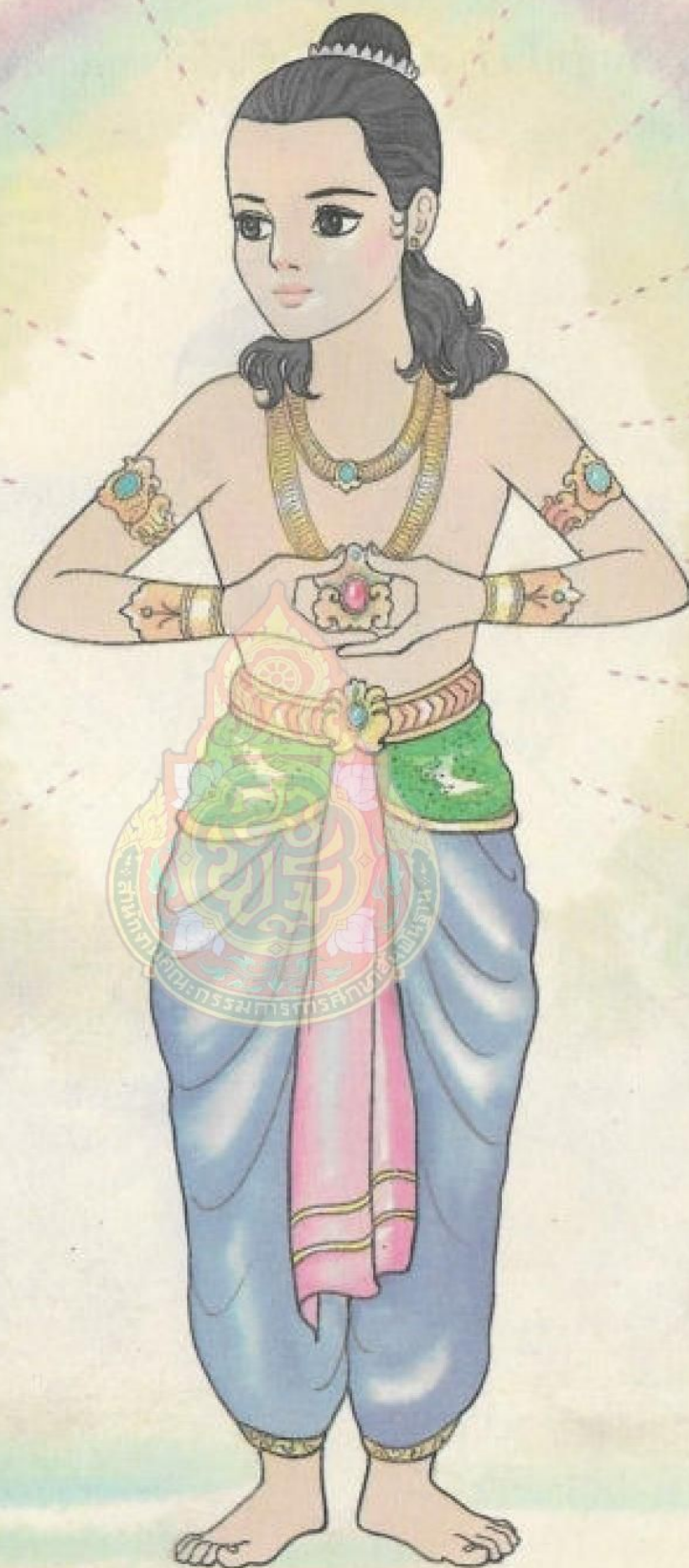
เมื่อได้คุยกับนักบวชผู้น้องจนคุ้นเคย แล้วชายหนุ่มก็บอก
ตามตรงว่าตัวเองมิใช่มนุषย์ธรรมดา แต่เป็นพญานาคอยู่ในน้ำ
ได้พื้นพิภพ

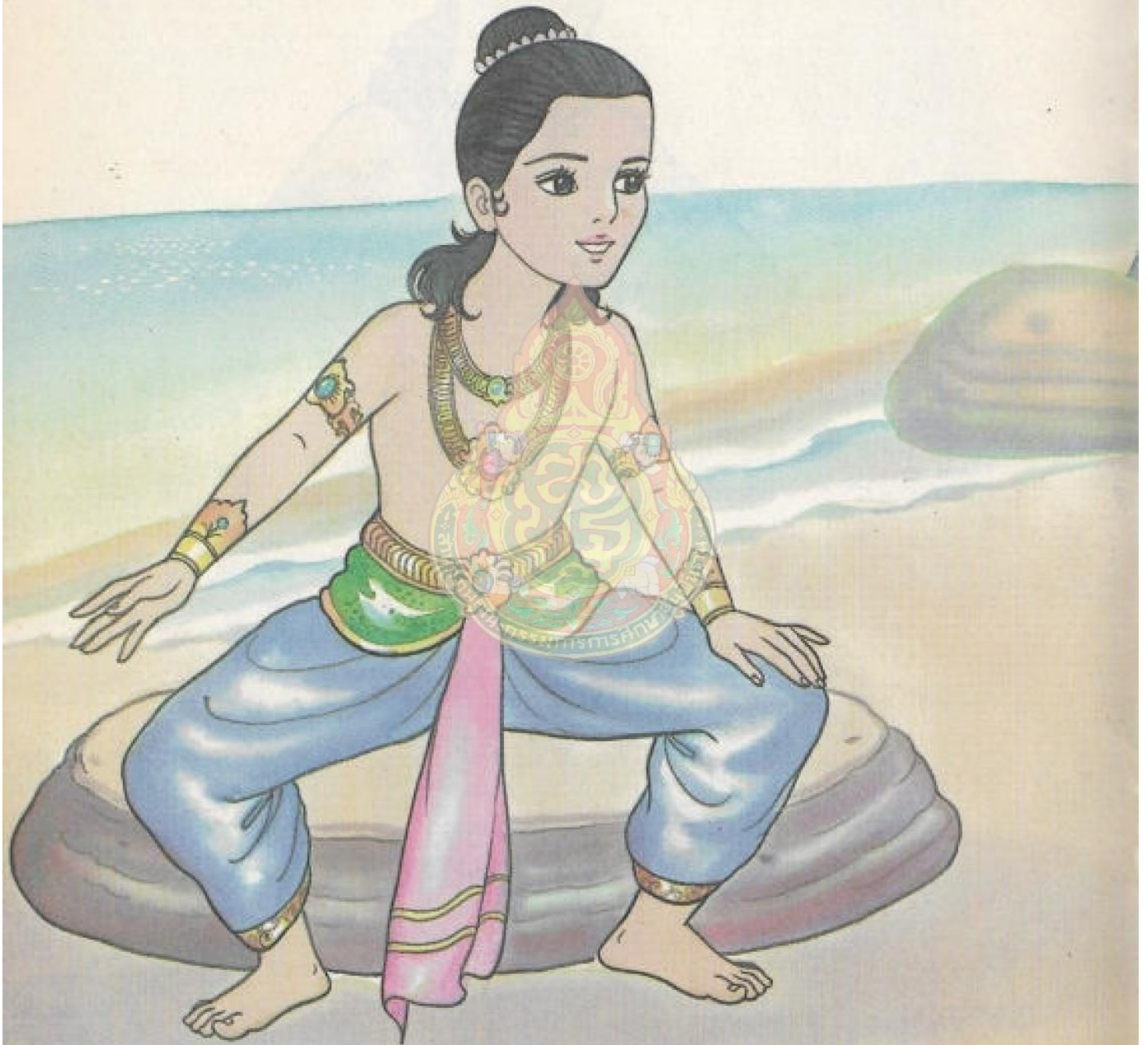

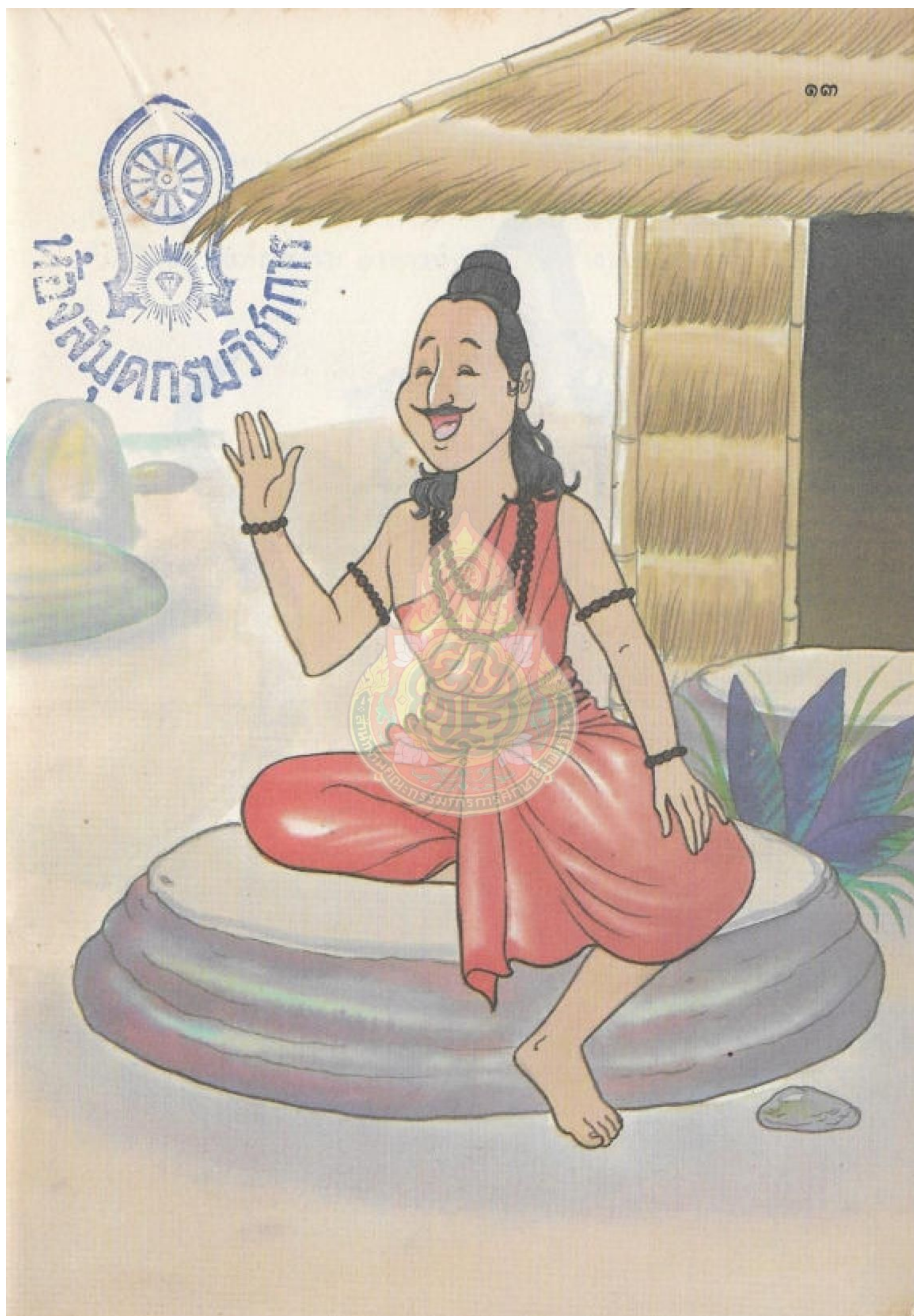
เขาเชื่อว่ามณิกัณฐะ เพราะมีแก้วมณีแขวนอยู่ที่คอ เวลาอยู่ใน
เมืองนาคร่างของเขาจะเป็นนาค แต่เวลามาอยู่ในดินแดนมนุษย์ เขา
จะแปลงร่างเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยนั่นเอง

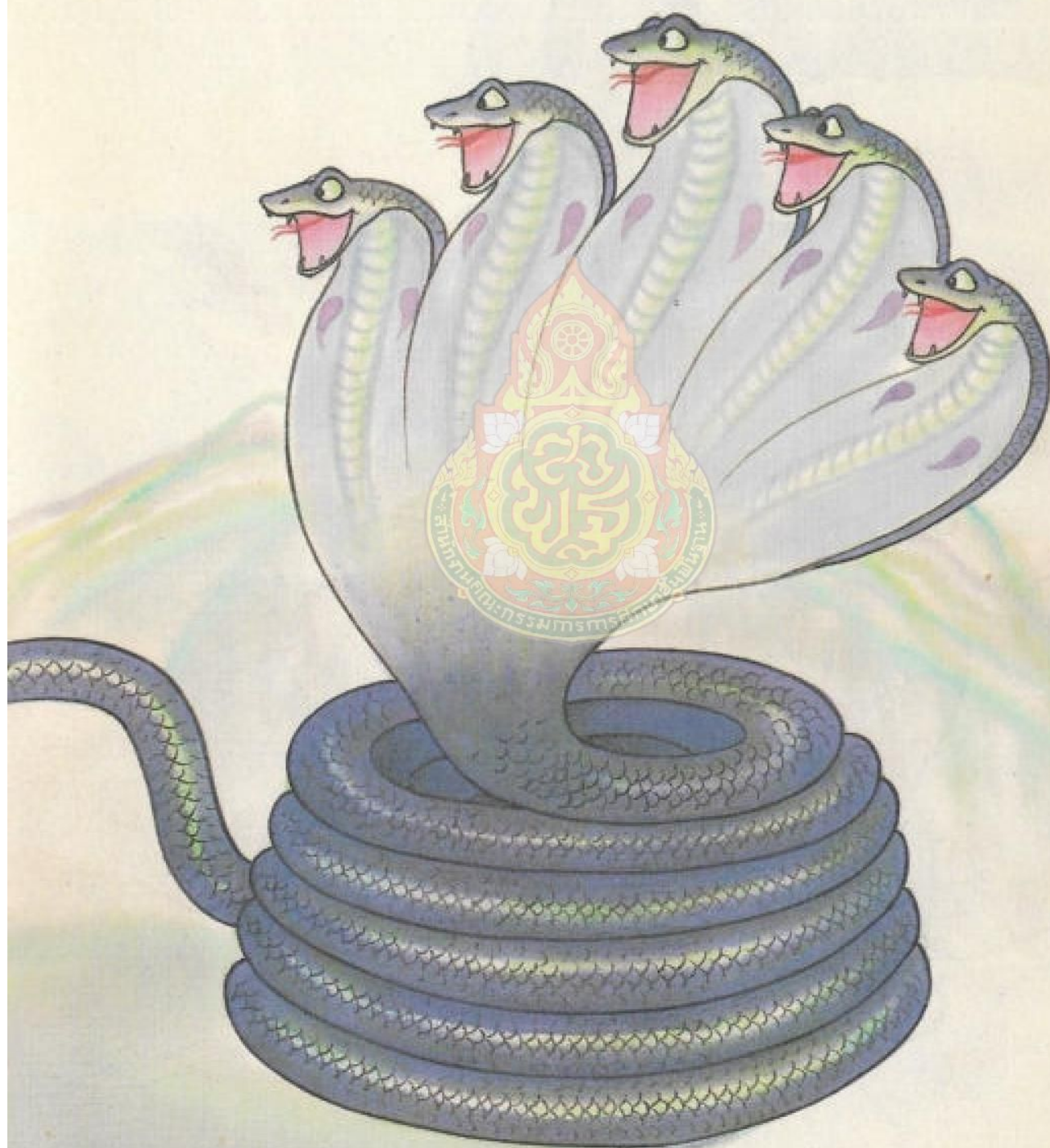
นาคหนุ่มในร่างของมนุษย์ได้ขึ้นจากน้ำมาหานักบวชผู้นั่ง
แทบทุกวัน

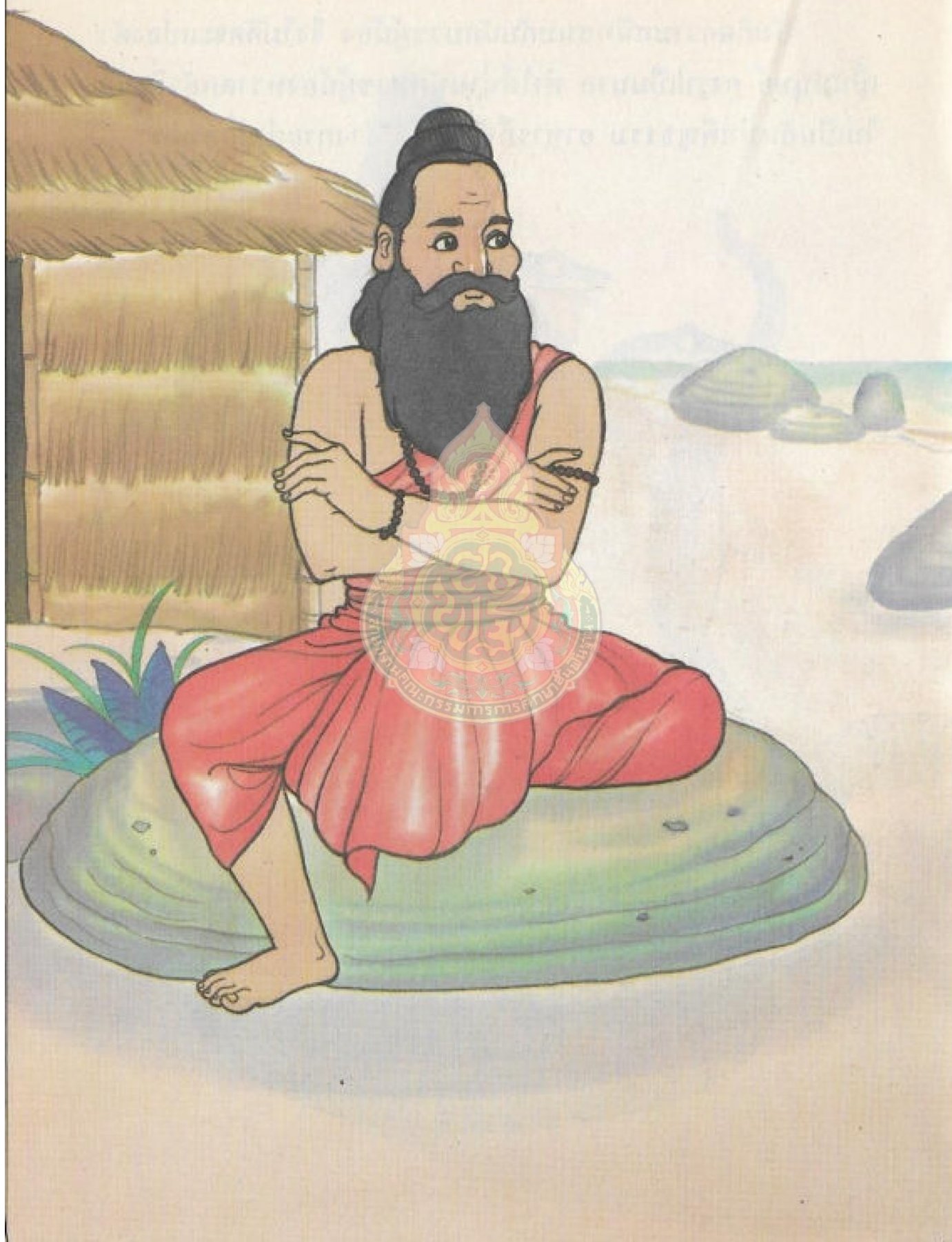

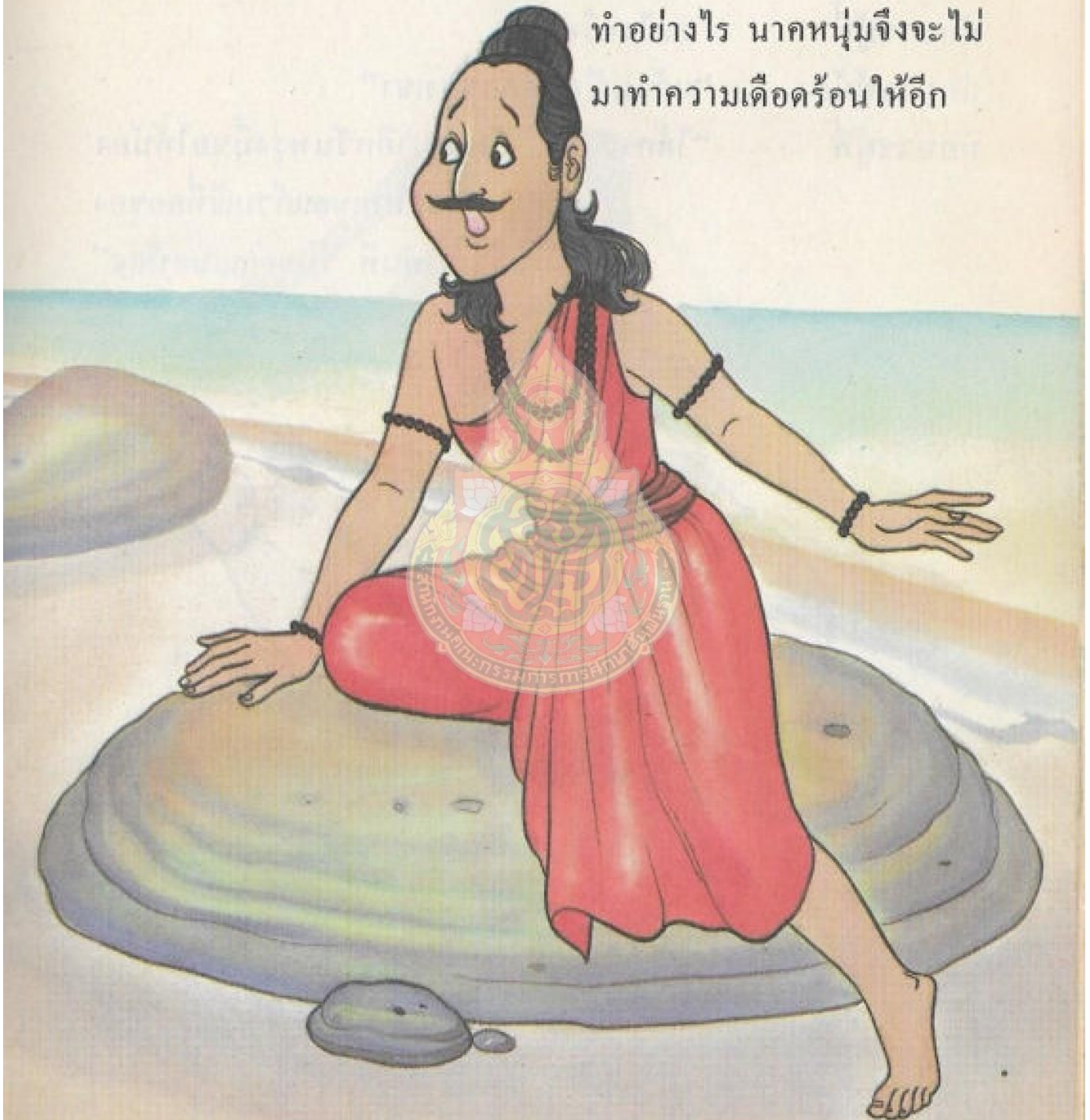

บังเกิดความสนิทสนมกับนักบวชผู้น้อง จึงไม่คิดจะแปลงตัว
เป็นมนุษย์ คงรูปเป็นนาค ทำให้ท่านนักบวชผู้น้องหวาดกลัวยิ่งนัก
ไม่เป็นอันบำเพ็ญธรรม อาหารก็ฉันไม่ได้ ร่างกายผ่ายผอมลง

วันนี้นักบวชผู้น้องจึงเดินออกจากที่พักไปหานักบวชผู้พี่ชาย
แล้วปรับทุกข์สู่กันฟัง เล่าเรื่องทั้งหมดให้ทราบ แล้วถามพี่ชายว่า
ทำอะไร นาคหนุ่มจึงจะไม่
มาทำความเดือดร้อนให้อีก

นักบวชผู้พี่
นักบวชผู้น้อง
นักบวชผู้พี่
นักบวชผู้น้อง
นักบวชผู้พี่

“นาคนั้นมีอะไรเป็นของมีค่าคิดตัวมาบ้างไหม”

“มีครับพี่”

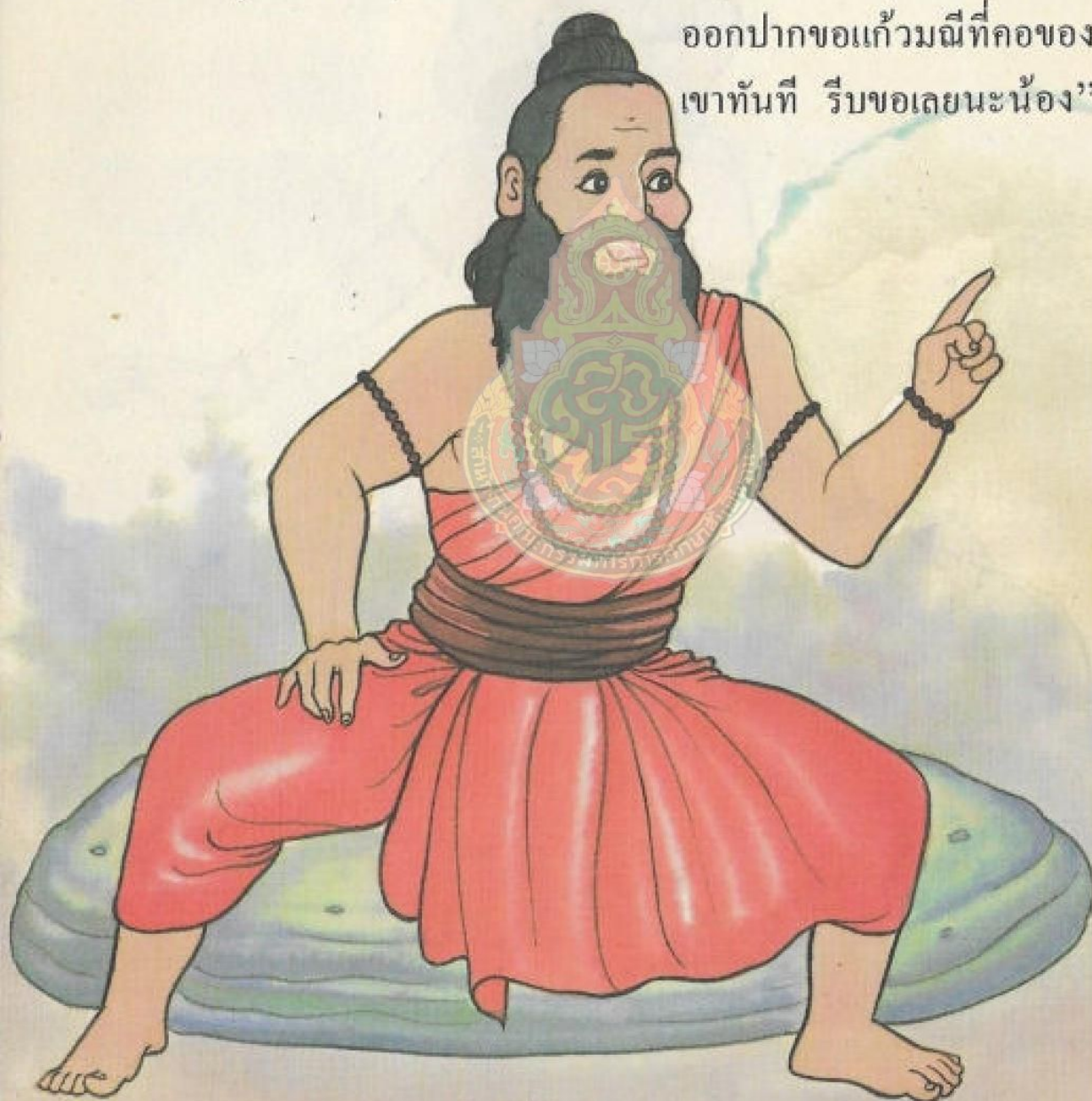
“อะไรหรือ”

“แก้วมณีอยู่ที่คอของเขา”

“ได้การแล้ว ถ้าเขามาอีกวันพรุ่งนี้ขอให้น้อง

ออกปากขอแก้วมณีที่คอของ

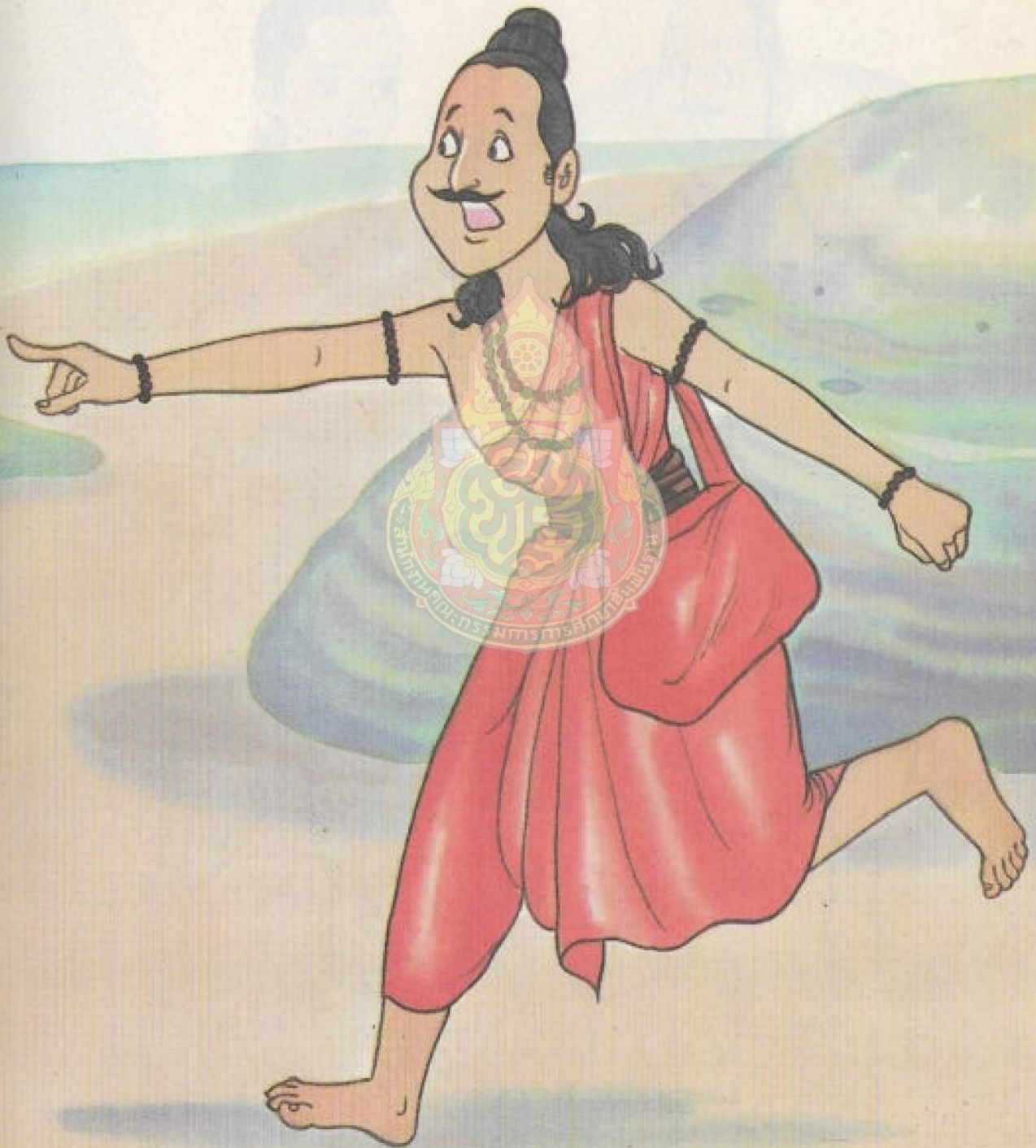
เขาทันที รีบขอเลยนะน้อง”

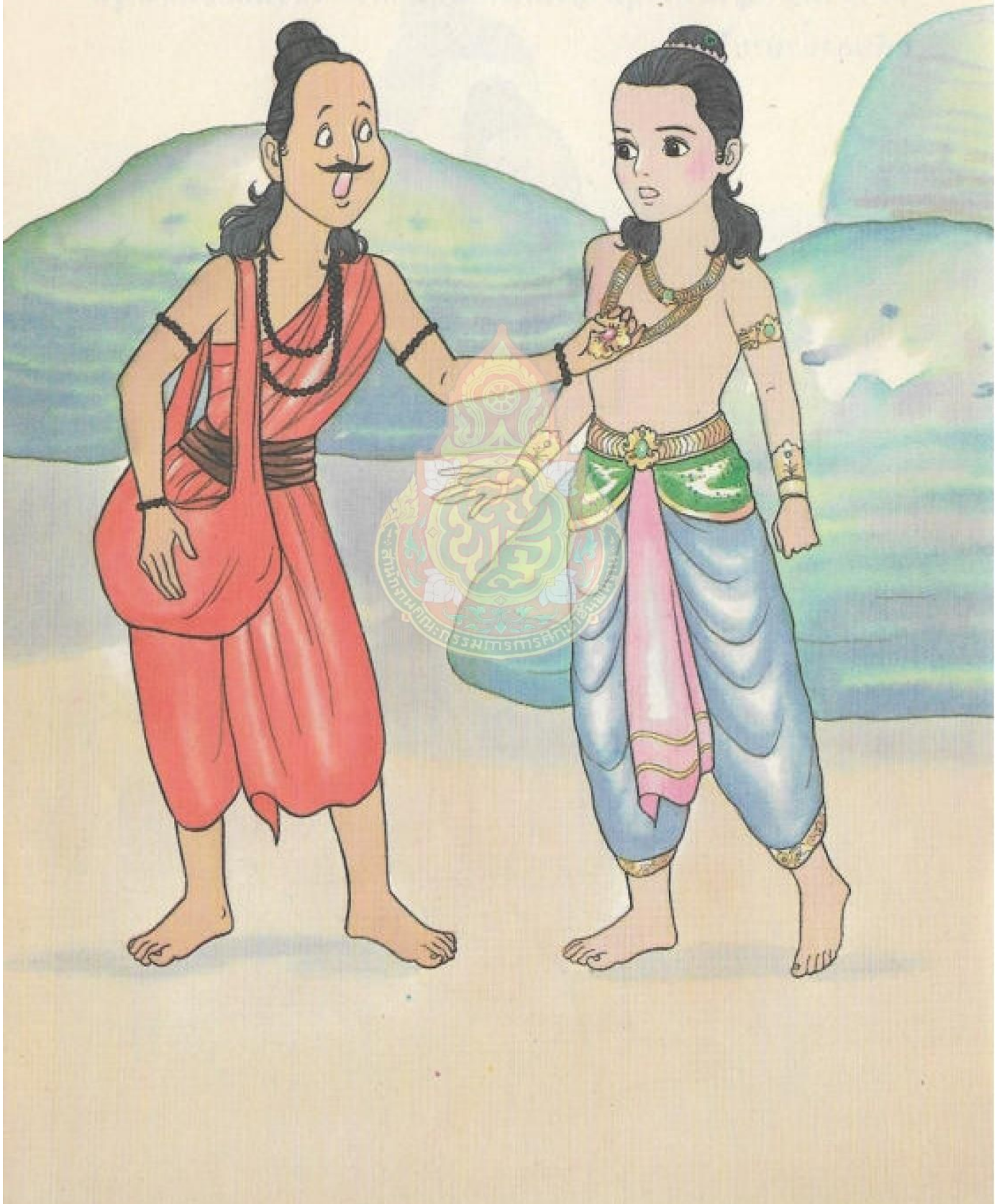

วันรุ่งขึ้น เมื่อนาคหนุ่มป้ายหน้ามาหา นักบวชผู้น้องก็เอ่ยปาก
ขอแก้แวมณีพญานาคหนุ่ม ทำให้นาคหนุ่มตกใจ จนรีบถอยหลังกรูด
กลับลงน้ำหายไป

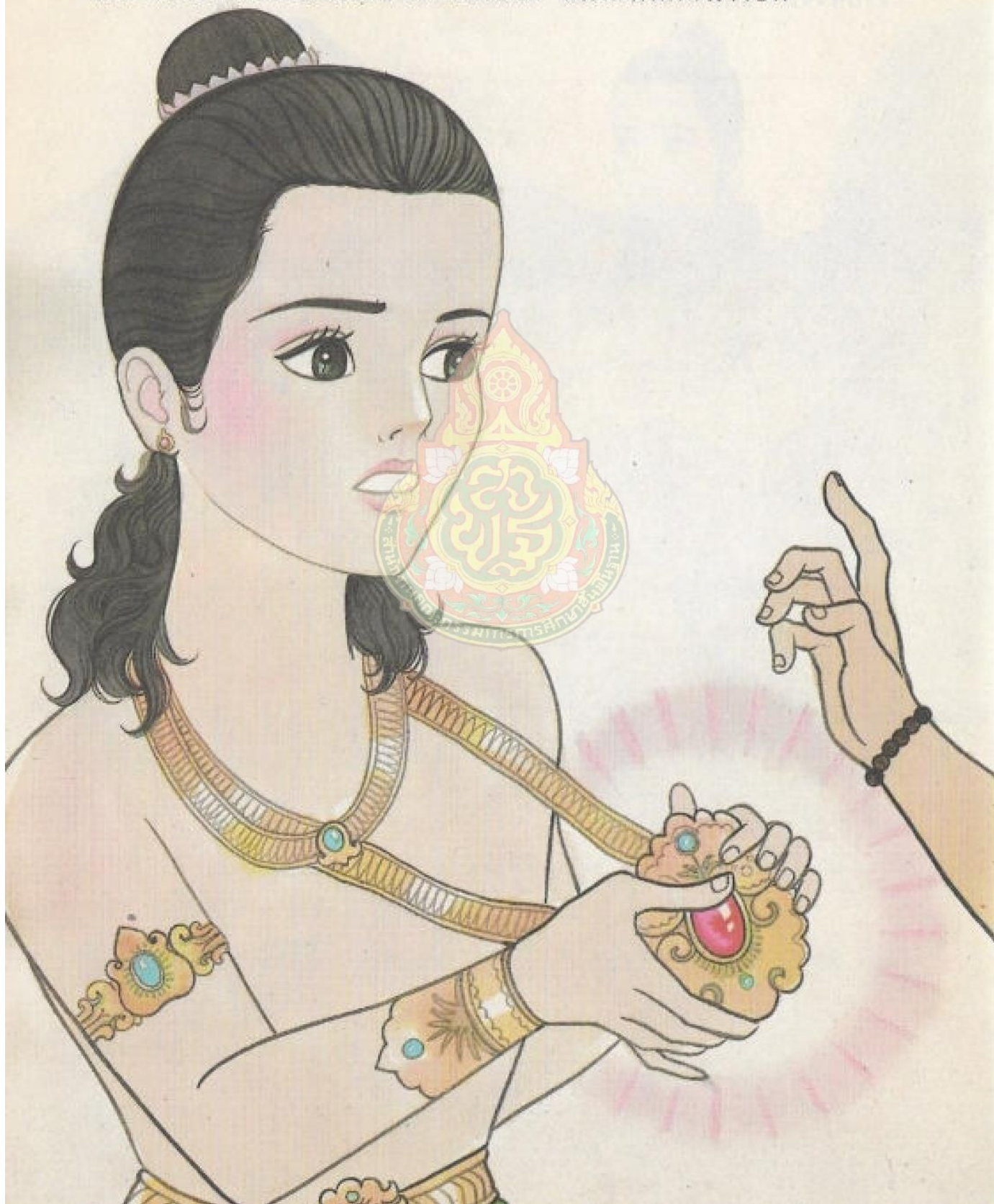

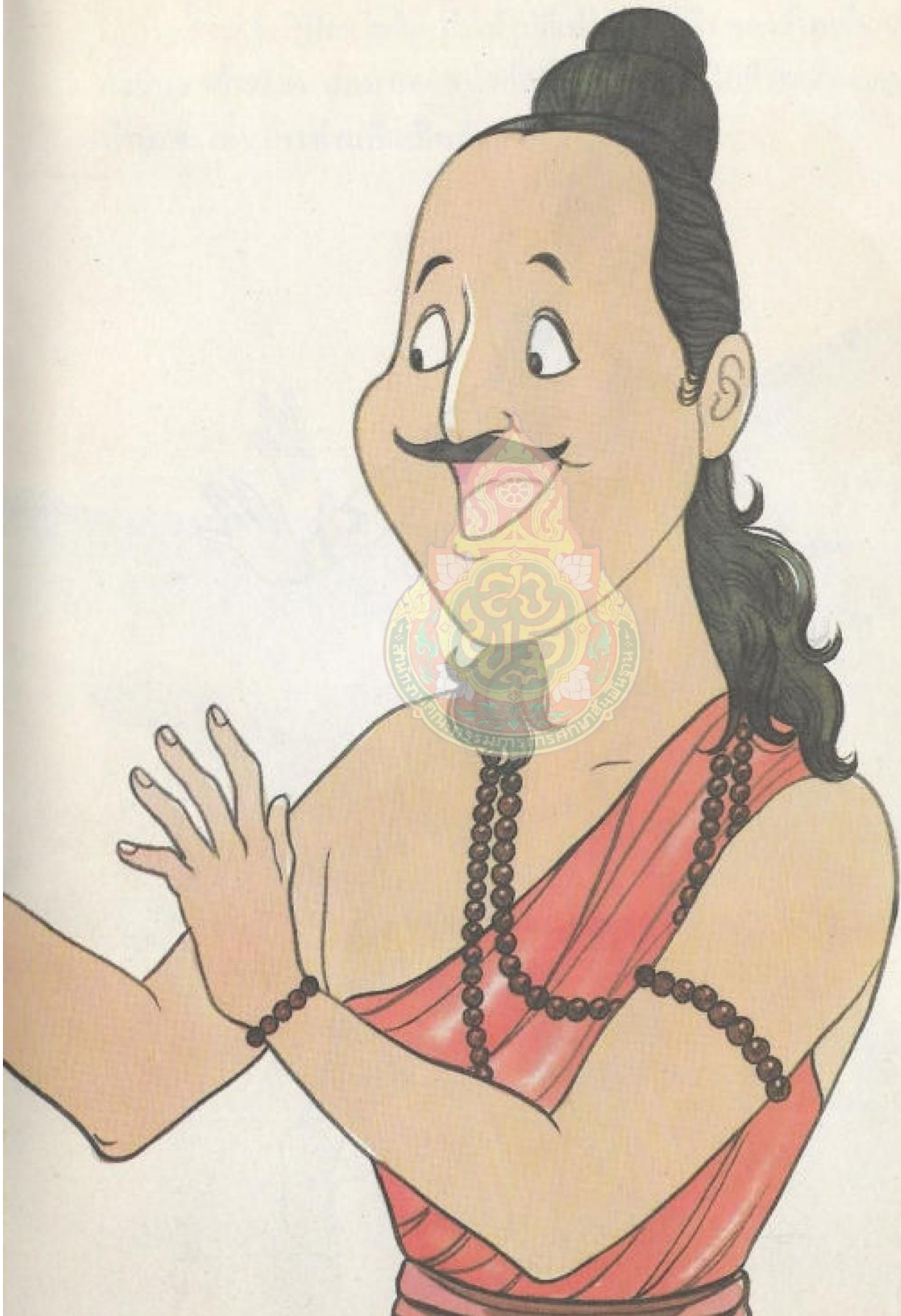

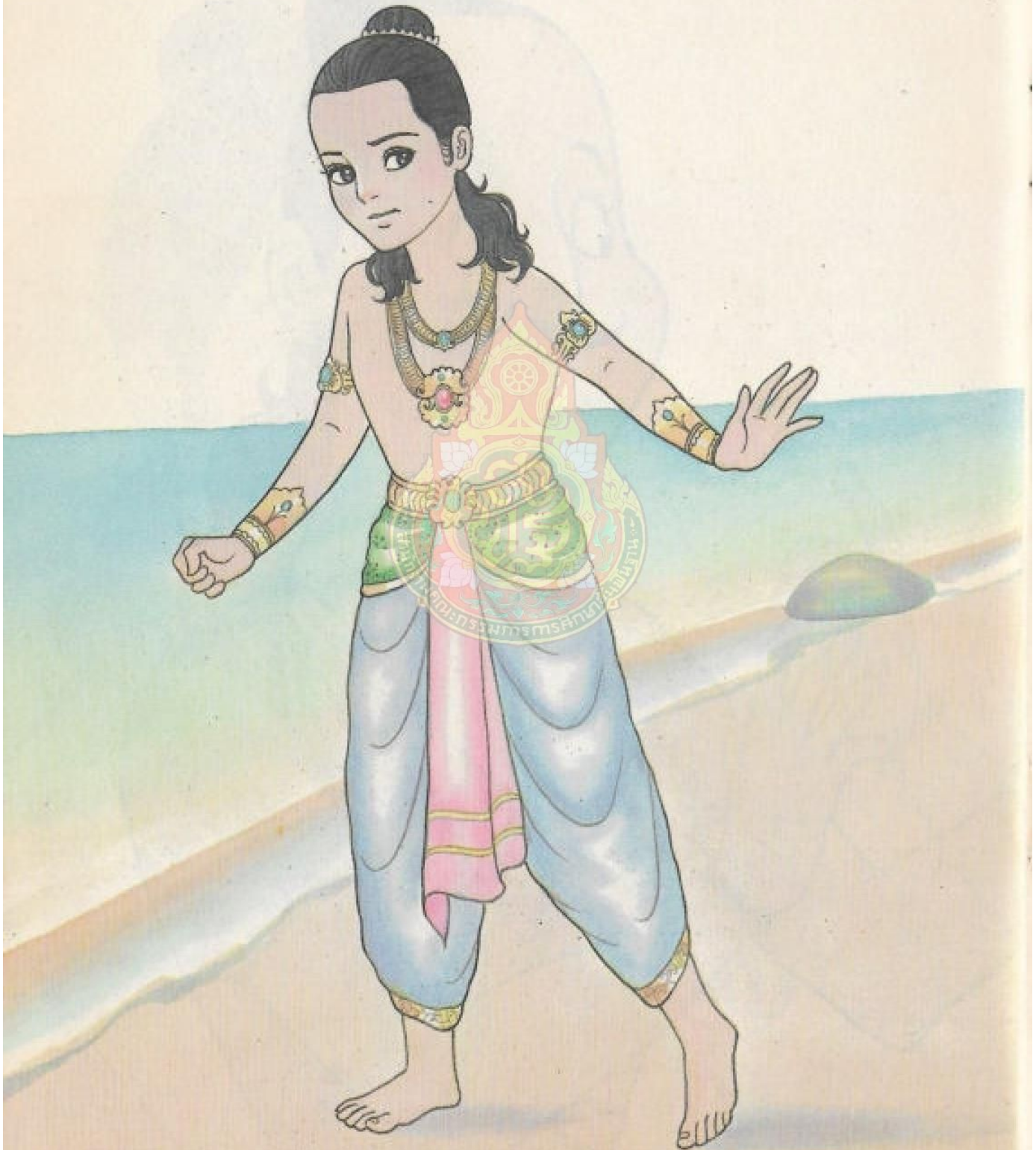
พอรุ่งขึ้น นาคหนุ่มขึ้นจากน้ำมาหาอีกนักบวชผู้น้องก็ว่า
“ว่ายังไงล่ะ แก้วมณีที่คอน่ะ คกลงจะให้ฉันไหม”

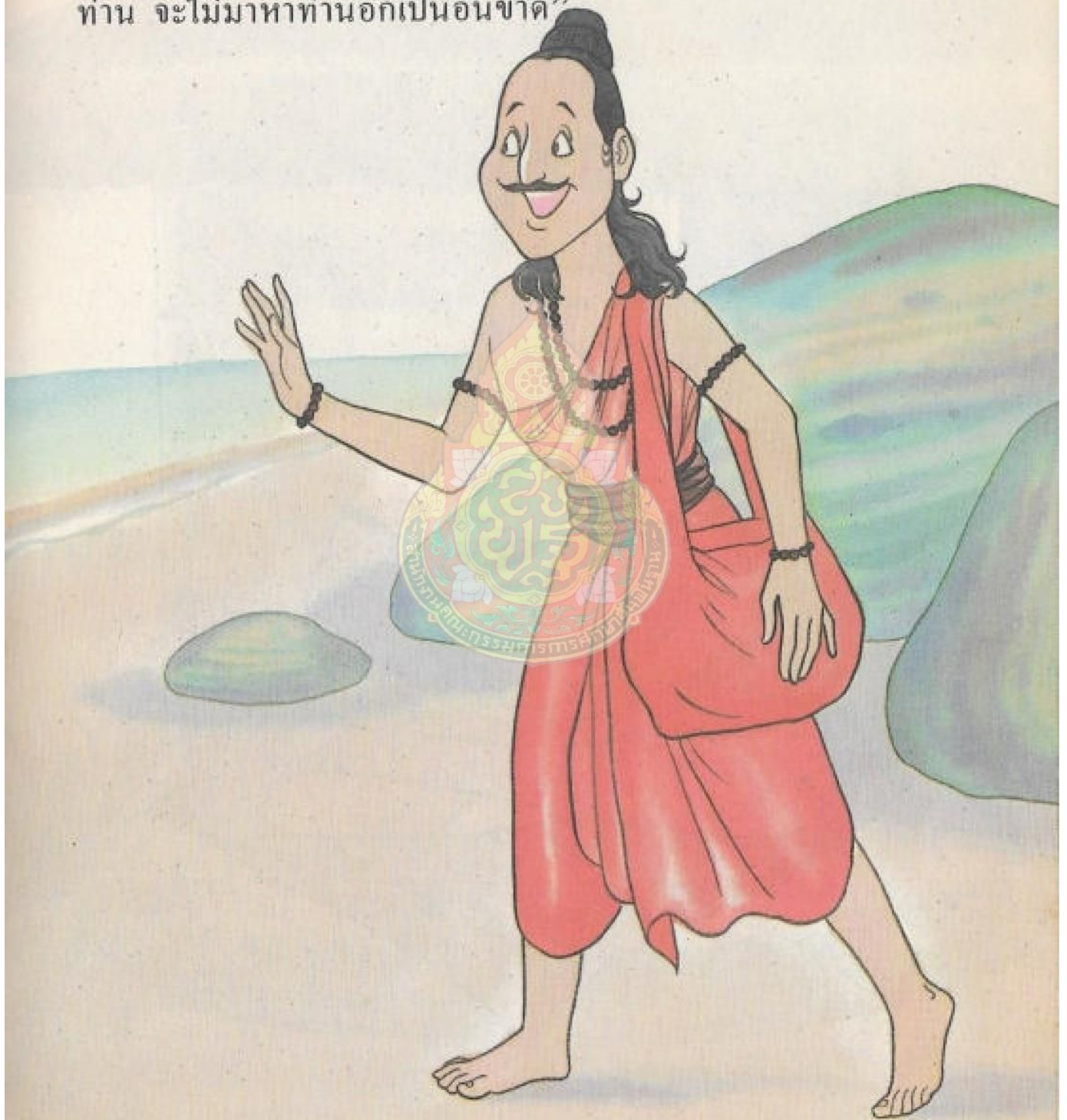
นาคหนุ่มจึงบอกนักบวชผู้น้องว่า “แก้วมณีนี้เป็นของมีค่า
เป็นของรักของหวงแหนของข้าพเจ้า มันเป็นแก้วนำโชค

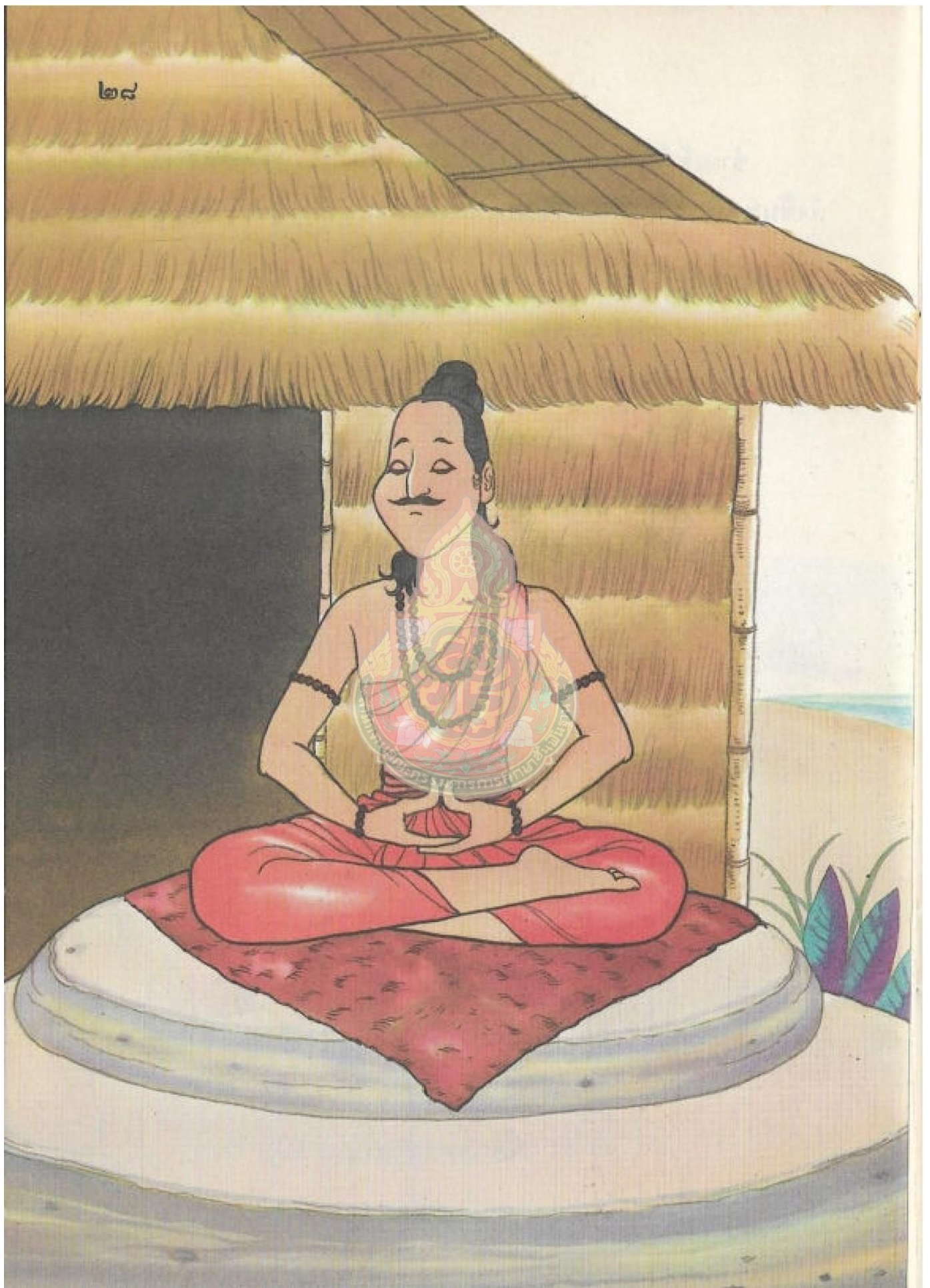

ข้าพเจ้าให้ใครไม่ได้ ถ้าให้ไปก็เท่ากับให้ชีวิตของข้าพเจ้า ท่าน
ยังขึ้นขอข้าพเจ้า พอมานเจอหน้าอีกก็ขออีก ตอนนี้ไปข้าพเจ้าหมดรัก
ท่าน จะไม่มาหาท่านอีกเป็นอันขาด”

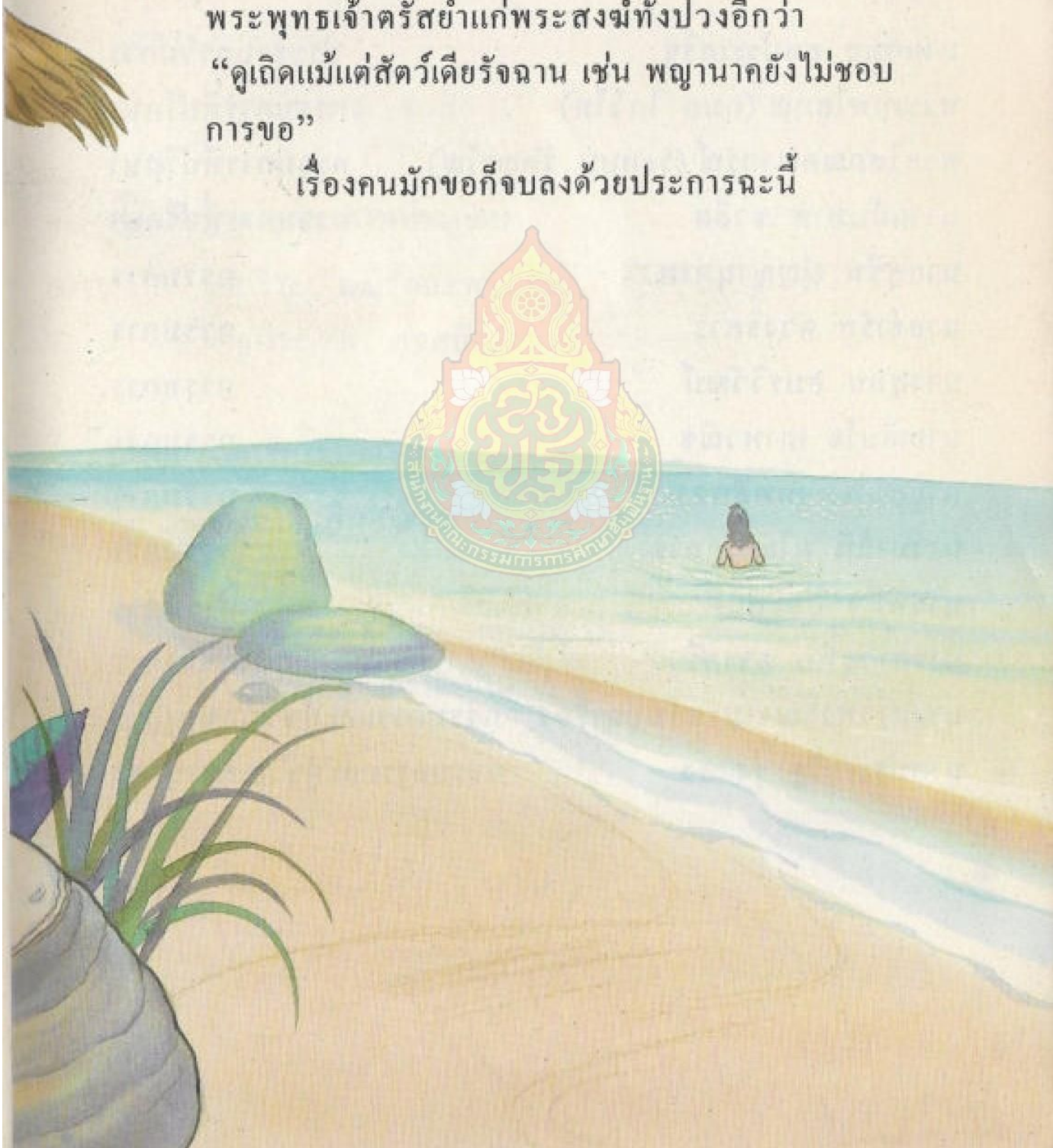

ว่าแล้วนาคหนุ่มก็ถอยหลังลงน้ำหายไปในเมืองนาค ไม่กลับมาหานักบวชอีกเลย ทำให้นักบวชสามารถจำศีลภาวนาด้วยความผาสุกสืบมา

พระพุทธเจ้าตรัสย้ำแก่พระสงฆ์ทั้งปวงอีกว่า
“คูเถิดแม้แต่สัตว์เดียรัจฉาน เช่น พญานาคยังไม่ชอบ
การขอ”

เรื่องคนมักขอก็จบลงด้วยประการฉะนี้

คณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม
และหนังสืออ้างอิง ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นายกมล สดประเสริฐ	ประธานกรรมการ
พระเทพโสภณ (กมล โกวิท)	กรรมการที่ปรึกษา
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตภาโณ)	กรรมการที่ปรึกษา
นางแม่นมาส ขวลิศ	กรรมการที่ปรึกษา
นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	กรรมการ
นายจำรัส ควงธิสาร	กรรมการ
นางสุนน อมรวิวัฒน์	กรรมการ
นายเย็นใจ เลาหวณิช	กรรมการ
นายสมพร เทพสิทธิ์	กรรมการ
นางมาลินี ฝโลประการ	กรรมการ
นายพินิจ สุขะสันต์	กรรมการ
นางสาวยุพิน ธาศรี	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายประเสริฐ รุ่งแสง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เขียน

นายจรัส ดวงธิดาร

ผู้ตรวจ

นางแม่นาส ขวลิต

ผู้จัดทำรูปเล่มและภาพประกอบ

นายวีระ มณีรัตนะพร

นายประเทศ สุขสถิตย์

คณะกรรมการ

นางสาวยุพิน ธาตรี

นายพินิจ สุขะสันติ

นางสาวพรรณงาม เข้มบุญเรือง

นางเรียมพร อธิปอนันต์

รายชื่อหนังสือชุดนิทานชาดก

๑. กระต่ายในดวงจันทร์
๒. ผลไม้ต้องห้าม
๓. ศิษย์โง่กับงอนไถ
๔. ขุดบ่อน้ำในทะเลทราย
๕. กากับนกกาน้ำ
๖. ผู้ว่านอนสอนง่าย
๗. ราชสีห์กับนกหัวขวาน
๘. หมาจิ้งจอกจอมขูขง
๙. พระฤๅษีเลี้ยงงูเห่า
๑๐. กนั๊กขอ

